Цивилно друштво и борба против корупције у Србији

ЈАСНА ФИЛИПОВИЋ
ЦЕНТАР ЗА РАЗВОЈ НЕПРОФИТНОГ СЕКТОРА

Без обзира колико широко схватамо сам термин „цивилно друштво“ или невладине организације, убрајајући ту и борце за људска права и најразличитија струковна удружења и синдикате, али и културно уметничка друштва, ловце, риболовце, све верске заједнице и најразличитије врсте спортских организација, ипак огромни потенцијал Србије јесу управо те хетерогене скупине индивидуа које су се удружиле ради остварења неких заједничких циљева и због промоције (и заштите) неких заједничких вредности. А борба против корупције јесте један такав циљ и јесте вредност коју треба промовисати.

Ипак, најмањи број невладиних организација се бави овом темом. То није случај само у Србији и државама Западног Балкана, већ и у земљама ЕУ. Разлози су бројни – балканске државе, као и државе ЕУ, имају различите правне системе, различите системе финансијске контроле, перцепција корупције је различита од земље до земље, а корупцијом се баве независне државне институције. Стога се чини да можда и нема много разлога да се и организације цивилног друштва (у даљем тексту ОЦД) баве овим проблемом. Али ствари се могу посматрати и сасвим другачије.

С једне стране, између самих ОЦД постоји конкуренција услед великог броја организација и ограничених средстава за финансирање њиховог рада. С друге стране, није баш за очекивати да ће држава радо финансирати оне организације које се баве мониторингом рада њених органа. Своје пројекте и активности невладине организације најчешће конципирају на основу конкурса донатора у којима се готово никада не налази програм чији је приоритет борба против корупције. Најчешће се ова врста активности сврстава под „добро управљање“ и то не као главни циљ, већ као једна од бројних компоненти које чине „добро управљање“. То нам, с друге стране, пружа слику о томе колико и сами донатори немају поверења у допринос ОЦД у борби против корупције. Прихватљивије је веровати да је неповерење у ОЦД разлог одсуства антикорупцијских програма, него ићи на онај вероватнији разлог, а то је да креатори чувених *call for proposals* немају представу о томе како би се неке ОЦД могле ухватити у коштац са тако комплексним проблемом као што је корупција. Ипак је лакше (а и корисније) позвати ОЦД на сарадњу са локалним властима и на грађење партнерстава, него их подстицати да „дувају у пиштаљку“ и „талашају“ у ионако погубљеној и вредносно дезоријентисаној јавности. Донекле је изузетак конкурс ЕУ који се односи искључиво на регион, а не на појединачне државе – обавезно је учешће минимум 3 балканске и једне од земаља чланица ЕУ, мада борба против корупције ни ту није једина тема, већ чини тројство са борбом против трговине људима и против организованог криминала.

Фото: Медија центар

Некако се стиче утисак да корупција, упркос чињеници да је евидентирана као горући друштвени проблем, коме се, нарочито у предизборним кампањама, придаје посебна пажња, ипак остаје по страни када је реч

о ангажовању невладиних организација и уопште организација цивилног друштва у које спадају и разна струковна удружења попут, на пример, Друштва судија Србије. Осим *Коалиције за надзор јавних финансија* и организације *Транспарентност Србија*, мали број уско специјализованих ОЦД бави се на систематски начин проблемом корупције у Србији. Тако се, на пример, НВО *Доктори против корупције* залажу за разоткривање случајева корупције и њено смањење у здравству, док *Пиштаљка* – организација коју су основали новинари – настоји да корупцију стави у фокус јавности и отворено и аргументовано покрене дебату о њеним погубним последицама и још увек слабим мерама заштите. Једна од важних активности ове организације је и борба за доношење закона о заштити узбуњивача или „дувача у пиштаљку“ како се колоквијално називају људи који изнутра, из институција у којима раде, разоткривају коруптивне радње зарад заштите јавног интереса и износе их у јавност ризикујући свој посао, положај и безбедност.

С друге стране, обрачун са корупцијом се помиње и обећава у медијима, корупција се помиње као претња ЕУ интеграцијама, као наслеђе из прошлих режима, као део менталитета (посебно када се говори о тзв. „ендемској“ корупцији), али епилог, нарочито када су у питању велике корупционашке афере, углавном изостаје.

Ако би се сада покушали да извучемо неке опште закључке на тему „*Цивилно друштво и борба против корупције у Србији*“, морали би да се осврнемо на три кључне компоненте које их дефинишу, а то су: однос државе према цивилном друштву, законски оквир којим је регулисано финансирање НВО у Србији, те слаба перцепција значаја борбе против корупције, како у јавности, тако и у државним структурама на свим нивоима власти.

Однос државе према цивилном друштву и потенцијални извори корупције

Један од темеља организоване и системске корупције – сукоб интереса, присутан је у финансирању организација цивилног друштва у Србији још од најранијих почетака који сежу далеко пре демократских промена 2000. године. Најпознатији пример таквог „уобичајеног“ сукоба интереса може се видети у финансирању спортских организација где је, још у време старе Југославије било „нормално“ да чланови нпр. Савезног извршног већа, или партијски челници република и покрајна буду на руководећим положајима у управним одборима спортских клубова, нарочито фудбалских. Ова пракса се није битно изменила ни данас. За спорт и око спорта се тада, као и сада, издвајало, а потом и обртало много новца који је веома мало био видљив у јавности. А ако се питамо зашто говорећи о цивилном друштву говоримо баш о спорту, треба се подсетити да су спортске организације највећи групни добитник буџетских средстава у оквиру линије назване „дотације невладиним организацијама“, као што је највећи појединачни добитник у оквиру исте те буџетске линије

Српска православна црква. Заједно са политичким странкама, спортска удружења и верске организације чине преко 70% укупно издвојених средстава за финансирање цивилног друштва. Како се „дотације невладиним организацијама“ налазе не само у републичком, већ и у покрајинском буџету, као и буџетима градова и општина, вреди напоменути да је у 2009. години из ове буџетске линије укупно издвојено преко 90 милиона евра.

Неједнак приступ и нетранспарентна додела буџетских средстава невладиним организацијама, доводи организације, политичаре и медије у незгодан и неравноправан положај који као последицу има одсуство јавне контроле над одлучивањем и радом јавног сектора. Тако раније поменута *јавност*, која је препозната као кључни коректив, постаје најмање изгледна будућност за борбу против корупције.

Још један извор репродукције корупције односи се на праксу додељивања средстава из буџета организацијама цивилног друштва изван конкурса, без захтева и потпуно изван планираног износа средстава намењених за „дотације за НВО“. Након што су средства на основу резултата конкурса распоређена, јављају се притисци да се обезбеде средства за суфинансирање или финансирање нових, потпуно непланираних пројеката и програма. Истовремено, у извршавању буџета долази до расхода које из разних разлога није могуће евидентирати на класификацијама којима припадају, па је најједноставније сместити их на „остале расходе“ и то у „дотације невладиним организацијама“. Да ли су то заиста невладине организације, због чега се накнадно финансирају изван конкурса, ко је дао налог и шта је основ за такво финансирање, углавном није могуће или бар није лако сазнати. Оваква прерасподела средстава, која се дешава на свим нивоима власти, увек је добра подлога за корупцију.

За илустрацију оваквог додељивања средстава може послужити пример Министарства за инфраструктуру. У образложењу предлога Закона о буџету Републике Србије за 2010. годину наведено је да: „У оквиру средстава за текуће издатке опредељују се и средства за отварање економских класификација 481 – дотације невладиним организацијама и 483 – новчане казне и пенали по решењу судова, а у оквиру економске класификације 482 – порези, обавезне таксе и казне средства се опредељују за потребе регистрације возила.“

У извршењу буџета, видимо да су средства у износу од 1.852.212,43 динара утрошена за дотације верским заједницама (конто 481931) а исплаћена на рачун „Банковић д.о.о. Грађевинско привредно друштво“.

Представљајући резултате анализе правног основа „дотација невладиним организацијама“ из буџета Републике Србије у 2010. години, Немања Ненадић је на конференцији за новинаре одржаној у мају 2011. у Београду истакао да средства са раздела Министарства за инфраструктуру распоређена за „дотације верским заједницама“ прво уопште нису била предвиђена у оригиналном буџету за ту сврху да би на крају била исплаћена чак не ни верској заједници, већ грађевинском предузећу! „Иако је у овом случају можда реч о плаћању радова који су извршени за потребе неке верске заједнице, то се не може по закону чинити на овај начин. Набавке радова се плаћају са буџетских ставки које су за то предвиђене, а не са ставки које су намењене дотацијама невладиним организацијама. Овакав вид плаћања отвара и питање да ли је у конкретном случају био спроведен поступак јавне набавке предвиђен Законом о јавним набавкама или је примењена нека друга процедура (нпр. избор понуђача од стране институције која је требало да прими дотацију)“.

Ово свакако није једини пример, нити једино министарство које је на овакав начин извршило плаћање са буџетске линије која се зове „дотације невладиним организацијама“.

Анализа је показала да је у Србији током 2010. године финансирање са економске класификације 481 – дотације невладиним организацијама имало исте проблематичне симптоме као и у ранијим годинама. Све досадашње иницијативе јавног заступања које је спровео Центар за развој непрофитног сектора у сарадњи са Коалицијом за надзор

јавних финансија имале су два јединствена циља:

1) већи степен транспарентности додељивања и трошења буџетских средстава из буџета Републике Србије, АП Војводине и локалних самоуправа намењених за „дотације невладиним организацијама“ и
2) приступ буџетским средствима под једнаким условима организацијама цивилног друштва (обавеза расписивања конкурса).

Ради остварења првог циља, предложена је диверзификација линије 481 којом би било омогућено раздвајање четири велике групе које се финансирају из линије 481 – „дотације невладиним организацијама“. Диверзификација линије 481 захтевала је раздвајање политичких партија, верских заједница и спортских савеза од „осталих НВО“ тако што би ове прве биле евидентиране у засебним линијама у буџету, а линија 481 остала само за НВО, односно удружења грађана.

На овај начин би се, поред транспарентности, добио и знатно јаснији увид у процедуре додељивања средстава као и могућност да се сазна какво је јавно добро тим средствима остварено. Заговарање диверзификације линије 481 започело је подношењем *Иницијативе за измену и допуну Правилника о стандардном класификационом оквиру и контном плану за буџетски систем* Министарству финансија јануара 2008. године.

Одговор Министарства финансија никада није стигао. Иницијатива за диверзификацију поново је упућена Министарству финансија априла 2010. године, али овог пута заједно са потписима 188 НВО које су подржале ову иницијативу.

Ради остварења другог циља, предложено је да, макар у контном плану, буду раздвојене оне организације које су формирали грађани и које се темеље на слободи удруживања и зову се невладине организације јер то и јесу, од оних које је основала држава, које се редовно финансирају из буџета, и које ни по ком основу нису и не могу бити сврстане у невладине организације.

Како је систематским мониторингом линије 481 – „дотације невладиним организацијама“ већ установљено да се средства троше и за намене које се по опису или по примаоцу не уклапају у обим корисника и намене дефинисане овим контом и одговарајућим прописима, следећи корак у унапређењу транспарентности коришћења средстава била је анализа оних издвајања која ни по ком основу не припадају овој буџетској линији.

Анализа је прво извршена на подацима за 167 градова и општина за 2009. годину, а у току је анализа за 2010. годину. Утврђене су три врсте трошкова који не би требало да буду финансирани са линије 481 – дотације невладиним организацијама:

(1) Прималац је организација која није НВО

Основни критеријум за издвајање онога „што не треба“ да буде у конту 481 је изведен из самог назива – Дотације невладиним организацијама. Закон о удружењима дефинише удружење као: *„добровољну и невладину недобитну организацију засновану на слободи удруживања више физичких или правних лица, основану ради остваривања и унапређења одређеног заједничког или општег циља и интереса, који нису забрањени Уставом или законом“*.

У складу са тим, корисник средстава са линије 481 не би требало да буде организација чији је оснивач држава (било којег нивоа власти) или добитна организација (предузеће, предузетник).

У оквиру организација које нису НВО, посебно су издвојене:

- Привредне организације (ДОО, АД, предузетници...);
- Индиректни корисници буџета и други државни органи (месне заједнице, школе, факултети, здравствене институције, институције културе, трговински суд, правобранилаштво, Национална служба за запошљавање, Центар за социјални рад...);
- Јавна предузећа.

Укупан износ средстава уплаћених из локалних буџета организацијама које нису НВО у 2009. години износио је 298.167.103,14 динара.

(2) Прималац је физичко лице

Из претходно цитираног члана Закона сасвим је јасно да физичка лица нису организације, па самим тим исплате физичким лицима не би требало вршити са конта 481 – дотације невладиним организацијама. Физичким лицима је у 2009. год. укупно исплаћено 1.948.709,42 динара из буџета градова и општина.

(3) Погрешна намена средстава

У овој групи су класификована средства за која постоје посебна конта, на пример: трошкови канцеларијског материјала, комуналних услуга, струје, горива, текуће оправке и одржавања, плаћање по судским решењима и друга. Плаћањем ових трошкова и са других позиција нарушава интегритет буџетског система, обзиром да се кроз агрегацију трошкова добијају погрешни и неупоредиви подаци. Укупан износ оваквих плаћања је 15.729.120,70 динара.

Износ који „није требало“ исплатити са конта 481 намењеног невладиним организацијама само на нивоу градова и општина (без буџета Републике) износи 315.844.933,26 динара.

И на крају, можемо се питати и да ли је оваква ситуација, на неки начин, индикатор демократичности нашег друштва. Наиме, један од основних демократских принципа – подела власти између законодавне и извршне – угрожен је на овај начин. Простије речено, у само једној буџетској линији имамо ненаменско трошење средстава и дерогирање воље Скупштине од стране извршне власти у износу од 315.844.933,26 динара.

Можда се овако закључивање чини претераним на основу износа средстава о којем се ради, али буџетска дисциплина, транспарентност управљања јавним финансијама, поштовање закона и фискална одговорност чине темељ добре управе, и нису дељиви по контима. Можемо са правом поставити питање шта ли се онда догађа на осталим позицијама буџета где су у питању знатно већа средства и дугорочнији ефекти.

Законски оквир којим је регулисано финансирање ОЦД у Србији

Цивилно друштво или невладине организације у Србији су, као што је то већ речено, веома хетерогена група у коју спадају борачка удружења, Црвени крст, верске заједнице, спортска удружења, „остале непрофитне институције“, политичке странке, Савети националних мањина, организације особа са инвалидитетом, установе културе и организације које се баве културом, а ту су и заштитници људских права, организације за заштиту потрошача, еколошка удружења, женске мрежне организације, ловачка и риболовачка удружења итд. Шареноликост законског оквира комбинована са иначе шареноликим спектром удружења која чине цивилно друштво, уз одсуство процедура за финансирање (конкурси, јавне набавке..) и извештаја о оствареном учинку добитника средстава, отвара простор за злоупотребу по разним основама које је тешко пратити, а још теже доказати. У наставку је дато не-

колико примера различитих закона који су основ за финансирање ОЦД:

- Закон о Црвеном крсту Србије,
- Закон о спорту,
- Закон о црквама и верским заједницама,
- Закон о финансирању политичких странака,
- Закон о култури.

Једна од надлежности општине утврђена Законом о локалној самоуправи је да: „помаже развој различитих облика самопомоћи и солидарности са лицима са посебним потребама као и са лицима која су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима и подстиче активности и пружа помоћ организацијама инвалида и другим социјално-хуманитарним организацијама на својој територији“.

Коначно Закон о удружењима од октобра 2009. уводи институцију конкурса као инструмента за „доделу“ средства „за подстицање програма или недостајућег дела средстава за финансирање програма које реализују удружења, а који су од јавног интереса.” Међутим, подзаконски акти нису донети ни две године након доношења овог закона, па је финансирање организација цивилног друштва и након ступања на снагу новог закона и даље арбитрарно, посебно на локалном нивоу.

Као што се може видети, обухватност и ширина правног основа за доделу средства за дотације НВО пружа могућност великом броју удружења да за реализацију својих програма или пројеката очекују или чак захтевају подршку из буџета. Отуд проблем финансирања НВО из буџета није ни мали, ни једноставан, али свакако да у широким одредницама закона и готово никаквој контроли извршења буџета постоји простор за корупцију. Утицај извршне власти на положај запослених у државним органима искључује сваку могућност успостављања ваљаног система интерне контроле која би зауставила извршавање налога који су у супротности са прописима. А то би, свакако, позитивно утицало и на смањење корупције.

Илустрације ради, ево неколико прилично чудних добитника „дотација невладиним организацијама“ из различитих општинских буџета у чијим смо описима нашли следеће ставке: адаптација пограничног прелаза; некомпромитовани интелектуалци; реконструкција гробнице на Новом гробљу; букет цвећа; поправка путне мреже; Ранко; изградња регионалне депоније; судска решења; текуће поправке зграда и објеката; компјутери за полицију; полицијска станица; израда спомен плоче поводом бомбардовања амбасаде НР Кине; италијански конзорцијум; зарада управног одбора.

Ако озбиљније погледамо ове примере, можемо закључити да је оправдана сумња како „дотације невладиним организацијама“ често представљају вентил који омогућава „надлежнима“ усмеравање средстава по сасвим арбитрарним критеријумима. Не мора увек бити у питању корупција, али је тешко пронаћи закон по којем би се могла оправдати оваква издвајања из буџета за нешто што нема ни додирне тачке са цивилним друштвом или невладиним организацијама, а исплаћено је из буџетске линије која се зове „дотације невладиним организацијама“.

Уочени проблеми се могу груписати на следећи начин:

1. *Нејасно је ко се све може финансирати као невладина организација из буџета.* Као што је раније истицано, појам „невладиних организација“ у буџету обухвата и оне организације које то нису у свакодневном смислу ове речи.
2. *Кроз „дотације невладиним организацијама“ финансирају се и активности које имају карактер набавки радова, добара и услуга или активности које имају карактер социјалних давања.* На овај начин се у неким случајевима неоправдано заобилази спровођење поступка јавне набавке која је уређена Законом о јавним набавкама.
3. *Средства са ове буџетске линије додељују се и приватним лицима и институцијама које ни по ком основу не могу бити финансирани као невладине*

организације. Подаци показују да се са овог буџетског раздела и даље исплаћују средства и индиректним корисницима буџета, привредним субјектима и појединцима.

Слаба перцепција штетности корупције у јавности

Као што је већ напоменуто, сама корупција јесте честа тема у медијима, нарочито велике афере, али њене штетне последице су ретко када главна тема. О корупцији се говори као о препреци процесу ЕУ интеграција, појави која може да угрози права грађана и умањи квалитет њиховог живота. А корупција, заправо, омогућавајући појединцима да вршећи државне функције прибављају личну корист, смањује могућност свим другим грађанима, а посебно социјално угроженим категоријама становништва, да остваре своја законом гарантована права.

Говорећи о штетности корупције, не треба испустити из вида једно важно поље које се најређе појављује у медијима, а које може бити ефикасан начин за борбу против корупције – довођење у везу корупције и људских права. То је покушај да се „измери“ штетност корупције у различитим областима живота и покаже како и колико корупција угрожава базична људска права. Основано је претпоставити да би на тај начин штетност корупције могла постати очигледна свима, лака за идентификовање и са великим потенцијалом да мобилише и медије и грађане и организације цивилног друштва да се заједничким снагама боре за боље и праведније друштво.

Тако на пример, корупција у пружању јавних услуга може проузроковати недовољно пружање услуге, умањити њен квалитет, повећати цену, расипати материјална средства, стварати фиктивне трошкове или једноставно, тражењем бесконачно много уверења која се плаћају, учинити службу недоступном за оне којима је највише потребна[1]. Иако стандарди који мере доступност, расположивост, прихватљивост и прилагодљивост чине срж економских, социјалних и културних права, иста методологија се може се применити и на друге области које су грађани Србије идентификовали као оне са високим нивоом корупције, попут здравства, судства или образовања.

Једна од бројних дефиниција корупције је да је корупција = монопол власти + дискреција – одговорност. Најделотворнији начин да се корупција смањи јесте да се обезбеди да програми, посебно социјални, буду прописно уређени и одговорни. Да би се одржао ниво одговорности, неопходно је да корисници оваквих програма, укључујући угрожену и маргинализовану популацију, буду консултовани и укључени у одлучивање о развоју, примени и надгледању ових програма. Уколико то не могу сами, уместо њих цео процес могу надгледати невладине организације, било оне које се баве борбом про-

1 Видети опширније у: *Корупција и људска права: успостављање везе* (превод с енглеског), Београд: Фонд за отворено друштво, 2010.

тив корупције, било оне које штите људска права. На тај начин би шира јавност имала непосредан увид у делотворност социјалних програма и прилику да изрази своје мишљење или реагује на уочене неправилности.

Како смо до сада покушавали да дефинишемо улогу и допринос невладиних организација у борби против корупције, остаје да видимо шта је држава урадила по истом питању.

Иако је Република Србија још 2004. године усвојила сет антикорупцијских закона, основала регулаторна тела за приступ информацијама од јавног значаја, праћење спровођења стратегије за борбу против корупције, јавних набавки, спречавања сукоба интереса, увела обавезу објављивања имовине свих носиоца јавних функција и уопште формирала тзв. четврту грану власти, корупција није смањена, нити је перцепција корупције битно измењена. Грађани и даље истичу висок ниво корупције у здравству, судству, полицији и образовању, а перцепција грађана Србије у великој мери одговара стварном стању ствари. Отуд и не чуди што је поверење грађана у државне институције и политичке странке веома ниско.

Велике корупционашке афере које пуне новинске ступце углавном су без епилога, тачније без правоснажне пресуде. С друге стране, независна регулаторна тела, почев од Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, преко Заштитника грађана и Државне ревизорске институције па до Агенције за борбу против корупције и даље раде са пола капацитета, па се стиче утисак да је после свих ових година и даље на делу тиха опструкција рада ових контролних тела од стране извршне власти. Како другачије објаснити да ни после више од пет година држава Србија није успела да обезбеди адекватан простор за све горенаведене институције и запосли онолико људи колико је било предвиђено систематизацијама радних места и колико је, на крају крајева, одобрила Народна скупштина усвајајући законе и именујући челнике свих ових институција.

У прилог овој „тихој опструкцији“ говори и недавно саопштење за јавност Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности издато 12.09.2011. године[2] у коме је Повереник оценио као потпуно непримерен начин на који је Министарство финансија припремило Предлог ребаланса буџета у делу који се односи на независне институције. Родољуб Шабић је рекао да „Министарство финансија уштеде планира без консултација, по непознатим субјективним критеријумима, па средства, уместо на позицијама на којима је то реално (нпр. са позиција плата будући да услед објективних околности Повереник ради са бројем сарадника који је знатно мањи од пројектованог и потребног) умањује на позицијама на којима су она потребна и неопходна за вршење елементарних функција Повереника – нпр. материјални трошкови за надзор над више хиљада субјеката на територији целе Србије.“ Повереник је саопштење завршио констатацијом да ће „пропусти материјално финансијске природе можда бити отклоњени, али тешко да могу бити отклоњени штетни ефекти поступка којим је Министарство финансија, свесно или не, потврдило да независност надзорних, регулаторних и контролних тела доживљава искључиво као фиктивну, козметичку.“

Упркос чињеници усвајања сета антикорупцијских закона и формираних независних контролних институција које су задужене за доступност информација, транспарентност буџетског процеса, сузбијање корупције и сукоба интереса, стиче се утисак да не постоји одлучно изражена политичка воља да се корупција систематски прати, санкционише и да јој се сужава простор у свим сегментима друштва.

Могућности и ограничења цивилног друштва у борби против корупције

Ограничавајући се само на један аспект борбе против корупције – онај који се тиче надзора над јавним финансијама – можемо закључити да ОЦД могу имати значајну улогу у процесу мониторинга и контроле

2 Саопштење за јавност, 12.09.2011. http://www.poverenik.org.rs/index.php/sr/saopstenja/1235-12-09-2011.html

трошења буџетских средстава. Основни предуслов за остварење те улоге је њихова независност од извршне власти и буџета, боља обученост, дугорочна подршка донатора и стварање ширих, секторски и проблемски специјализованих, коалиција НВО. У том погледу, илустративан је пример *Коалиције за надзор јавних финансија* као првог организованог покушаја да се на националном нивоу организације цивилног друштва посвете праћењу једног важног сегмента корупције – јавним набавкама. Ако активности Коалиције посматрамо као пример добре праксе, онда је за претпоставити да би тим путем могле поћи и друге организације које се баве различитим активностима и са различитим циљним групама. Тако бисмо могли имати коалицију за надзор буџетских издвајања за заштиту човекове околине, за инклузију Рома, за женска људска права и родну равноправност, за надзор средстава буџетског фонда за организације особа са инвалидитетом или коалицију за надзор буџета покрајине, града или општине.

Наравно, сви напори и активности ОЦД претпостављају постојање транспарентног буџета и одговорности у управљању јавним финансијама. Зато је, у намери да бар финансирање организација цивилног друштва учини што транспарентнијим, Центар за развој непрофитног сектора направио и поставио на сајту прву претраживу базу НВО финансираних из републичког буџета у периоду од 2008. до 2010. године[3]. Циљ креирања и постављања ове базе је да омогући представницима медија, невладиних организација, институција и свим заинтересованим грађанима Србије непосредан, транспарентан и директан увид ко су добитници буџетских средстава, какво је јавно добро остварено њиховим новцем и колико се савесно и одговорно управља јавним средствима.

Умрежавањем организација у коалиције и сарадњом различитих коалиција свакако би се побољшали укупни капацитети ОЦД за борбу против корупције. Коришћењем иновативних приступа, емпиријских истраживања и компаративне анализе података, кроз партнерство са регионалним организацијама цивилног друштва, ОЦД у Србији би могле да постану значајни актери у борби против корупције, доприносећи на тај начин и успешном процесу интеграције Србије у ЕУ. ●

3 Комплетна база са подацима о дотацијама за НВО на републичком нивоу налази се на адреси: http://www.crnps.org.rs/nvobudzet